

بررسی عوامل کلیدی موثر بر بخش جمعیتی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی توسعه فضایی - کالبدی منطقه ۲۲ تهران

فرزانه فائزی، سید جمال الدین دریاباری

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد تهران شمال (farzane.faezi@gmail.com) Email:

۲- دانشیار دانشگاه آزاد تهران (mohit.map@yahoo.com) Email:

چکیده

توسعه پایدار محله ای توانایی جوامع کوچک محلی (محلات) در بهره برداری و استفاده از منابع طبیعی، انسانی و اکولوژیک است. در صورتیکه محلات شهری و ابعاد کالبدی - فضایی آن نتوانند مسیر خود را به سوی پایداری در توسعه هماهنگ، هموار کنند، دیگر ابعاد توسعه پایدار شهری (زیست محیطی، اجتماعی، اقتصادی و ...) نیز در معرض خطر قرار میگیرند. از این رو هدف اصلی این تحقیق تعیین عوامل کلیدی و اثر گذار موثر بر بخش جمعیتی و اقتصادی توسعه فضایی - کالبدی منطقه ۲۲ تهران می باشد. در این پژوهش برای ارزیابی و سنجش پایداری کالبدی - فضایی محله های شهری، پس از مراجعه به منابع علمی و تحقیقات عملی در این زمینه، ابتدا مهمترین مؤلفه های مربوط به توسعه کالبدی - فضایی محله های شهری با مطالعه منابع علمی و نظر خبرگان و کارشناسان با استفاده از پرسش نامه به دست آمد. سپس با نرم افزار میک مک شاخصها اولویت بندی شدند و اثرات مستقیم و غیر مستقیم آنها تعیین شدند. نتایج نشان می دهد بالاترین میزان اثرپذیری از میان شاخص های جمعیتی، اجتماعی، فرهنگی، شاخص مهاجرپذیری منطقه است. همچنین پایین ترین شاخص اثرگذار، مشارکت اجتماعی و مشارکت بخش خصوصی است. بالاترین میزان اثرپذیری از میان شاخص های اقتصادی، شاخص مزیت نسبی فعالیت های تفریحی و سرگرمی است. همچنین پایین ترین شاخص اثرگذار، نرخ فعالیت بالا ۶۰ درصد است. پس از شناسایی عوامل اثر گذار و اثر پذیر و شناسایی اثرات روابط مستقیم و غیر مستقیم عوامل اجتماعی، جمعیتی، فرهنگی و اقتصادی همچنین با توجه به مطالعات و بررسی های میدانی انجام شده میتوان نقاط قوت، فرصت، ضعف و تهدید منطقه ۲۲ مشخص شد.

کلمات کلیدی: توسعه پایدار، میک مک، شاخص جمعیتی، شاخص اقتصادی، شاخص فرهنگی

۱- مقدمه

سیستم شهری و منطقه ای، جزئی از سیستم اجتماعی است و خصلت های چنین سیستمی بر ایجاد، تکوین و تحول و نظم پذیری آن دلالت می کند. به این ترتیب سیستم های شهری و منطقه ای، ترکیبی از اثرات و واکنش های عوامل در فضا محسوب می گردند. با توجه به موارد مطرح شده تبیین سازمان فضایی توسعه از سه مؤلفه اصلی الگوهای فضایی، جریانها و روندهای فضایی و ظرفیت های فضایی تشکیل شده است.

تعارضات در بهره برداری و استفاده از منابع مختلف همچون منابع طبیعی، انسانی، زیرساختها و منابع مالی و سرمایه ای، در ارتباط با اهداف توسعه پایدار سرزمین معنا می یابد. از این رو می توان گفت این تعارضات معطوف به سطح و نوع تحولات پایداری توسعه بوده که هم در مفهومی کلی و عام آن و هم در مقیاس بخشی مطرح می شود. بنابراین در مطالعه شناسایی انواع تعارضات، مفهوم اساسی، توسعه پایدار سرزمین است که بر این اساس می توان بنیان تعارضات را بر سطح انواع عملیات ساخت و ساز و تغییر و تحولات کالبدی و فضایی مرتبط با سکونت در قالب توسعه های شهری در نظر گرفته شده است که از جمله مهمترین آنها را می توان ایجاد شهرهای جدید، شهرکهای مسکونی، رشد افقی و عمودی بافت شهری موجود، رشد سکونتگاه